

L-S 1.2.2008

Kaupunki sekä pelottaa että kiehtoo

PAULA KEJONEN-NIITTYNEN

Kirjoittaja on FM, joka on tutkinut väkivallan pelkoa ja turvallisuuden tunnetta kaupunkiympäristössä

Länsi-Suomessa käsiteltiin rikosten määrää tilastollisesta näkökulmasta (LS 22. ja 23.1.) Pohjana olivat Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen laatima selvitys ja Länsi-Suomen poliisin tilastot. Tilaston osoittaman luvun mukaan Raumalla on turvallista asua. Onko asia näin?

Turvallisuudesta on tullut yhä vahvempi perusarvo. Intohimo, joka ennen suunnattiin maailman muuttamiseen, suunnataan nyt siihen, että me olisimme turvassa.

Kun yhteiskunta keskittyy riskien pelkäämiseen ja niistä puhumiseen, se synnyttää ahdistusta. Kymmenen viime vuoden aikana on julkaistu tutkimustuloksia, joissa todetaan, että lähes joka toinen suomalainen on iltaisin ulkona liikkeessaan jonkin verran huolissaan väkivallan kohteeksi joutumisesta.

Kaupungissa tunnistettavia turvallisuutta uhkaavia ulkoisia tekijöitä ovat esimerkiksi kaupungin eri paikoissa esiintyvät väkivalta, ilkivalta ja muu rikollisuus.

Näihin liittyvät pelon ja turvattomuuden tunteet voivat perustaltaan olla joko todellisia tai kuviteltuja, mutta ne ovat joka tapauksessa ihmisten päivittäiseen

elämään vaikuttavia tuntemuksia. Pelon kokemukset ja turvattomuuden tunteet ovat nähtävissä suurina ongelmina, vaikka todennäköisyys niiden toteutumiseksi olisi pieni.

Turvallisuuden tunteen kokeminen ei ole kuitenkaan verrannollinen tilastopohjaiseen riskilukuun. Turvallisuuden ymmärtäminen kapeana tilastollisena keskimääräisenä turvallisuutena voi olla täysin vastakkainen henkilön itsensä kokemaan subjektiivisen turvallisuuden kanssa.

Tilastojen ja totuuden välillä on juopa. Raiskauksien ja muiden seksuaalisen väkivallan tai ”läheltä piti” tilanteiden todellista lukumäärää ei ole tiedossa, sillä naiset eivät aina ilmoita rikoksista.

Pelon kokemisen vertaaminen tilastopohjaiseen riskilukuun ei ole mielekäs myöskään sen takia, että se tekee pelosta yksilön ongelman, vaikka ongelma on yhteisön.

Varsinkin naisten kokemaa katuväkivallan pelko liittyy sukupuolten välisiin valtasuhteisiin yhteiskunnassa.

Ongelma on sosiaalinen jo siksikin, että urbaani väkivallan pelko perustuu teon sattumanvaraisuuteen, siihen, että kuka tahansa voi olla uhri ja kuka tahansa vastaantulija vihollinen.

Naiset oppivat seksuaalisesta vaarasta jo varhaisessa vaiheessa ja eri tahoilta,

kuten vanhemmilta, koulusta, ystävilta sekä erityisesti mediasta.

Tämä johtaa sanattomiin sääntöihin mm. pukeutumisessa, käytöksessä ja elämäntavassa. Naiset oppivat tietyt rajat fyysisessä ja sosiaalisessa maailmassa, joita ei pidä ylittää, jos haluaa pysyä turvassa.

Varsinkin raiskaus on rikos, josta uhri kantaa suunnatonta häpeän ja syyllisyyden taakkaa sekä ahdistusta ja itseinhoa.

Rikosilmoituksen teko on valtavan iso valinta. Jos jutun vie poliisille, siihen liittyy myös pelko kostosta. Syyllisyyden tunnetta ei ainakaan vähennä

pitkään elänyt väittäminen, että hameenhelman pituudella ja raiskauksilla on jokin yhteys.

Monissa lehtikirjoituksissa suoraan korostetaan naisten omaa syytä raiskauksiin, jos he ovat olleet huma-

lassa. Ilmoitushalukkuutta vähentää lisäksi se, että uhri voi pelätä joutuvansa itse syytetyksi väkivallasta.

Yötä ”maskuliinistaa” puhe, jolla usein tiedostamatta uusinnetaan käsitystä yökaupungista naisille vaarallisena ja vältettävänä paikkana. Tätä käsitystä tuottavat esimerkiksi tyttäriään varoittelevat vanhemmat, turvallisuuskasvatus ja rikoksen ehkäisyneuvot, median tapa uutisoida rikoksia sekä se päivittäinen kommunikaatio, jossa naisia suoraan tai rivien välissä varoitellaan vaarallisista paikoista.

Tutkimustietojen mukaan naisten väkivaltaan liittyviä ongelmia ei oteta vakavasti. Naisiin kohdistuvan katuväkivallan pelkoa pidetään järjettömänä, koska se ei ole suhteessa rikostilastojen ennustamaan riskiin joutua väkivallan kohteeksi.

Lisäksi seksuaalinen häirintä, muun muassa itsensä paljastelu tai huutelu, on katuväkivaltaa, joka ei näy rikostilastoissa. Se kuitenkin lisää pelkoa muistuttamalla väkivallan ja raiskauksen mahdollisuudesta.

Todennäköisyys tulla raiskatuksi on ehkä pieni, mutta oleellista on teon haavoittavuus.

Monille naisille suhde kaupunkiin on ambivalentti: kaupunki on samalla sekä pelottava että kiehtova, siinä piilee sekä vapaus että vaara.

Tästä kertoo myös Länsi-Suomessa 22.1.2008 haastateltujen mielikuva Rauman keskustasta. Savilanpuisto on suosittu kokoontumispaikka, mutta myöhäisinä ajankohtina nuoret karttavat sitä.

Taksia käytetään tarvittaessa, myöhäisenä ajankohtana ei mielellään kävellä öisessä keskustassa. Toisaalta yökaupunki on heidän, jotka sitä eniten käyttävät.

Tuntuma yökaupunkiin ruostuu iän ja elämäntilanteen mukaan, kun uudet, nuoremmat sukupolvet ottavat kaupungin etenkin viikonloppuöisin haltuunsa.

Nuoret ovat kehittäneet osin tiedostamattomia strategioita vaaran merkkien lukemiseen ja turvalliseen navigointiin öisessä kaupungissa.

Merkkien lukemisen taito on osa urbaania kompetenssia eli katuälykkyyttä. Niiden osalta, joilla tämä taito on heikompi, turvallisuus on uhattuna.